

МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ПОШУК

УДК 008: [061.23:7] (477.83-25) Шлях«19»

Ганна Гаврилів

аспірантка Львівської національної академії мистецтв

Мистецьке товариство «Шлях» як каталізатор культурно-мистецьких процесів Львова 1980 – 1990-х рр.

© Гаврилів Г., 2017

<http://doi.org/10.5281/zenodo.573926>

Анотація. Проведено комплексне дослідження та аналіз діяльності першого пострадянського нонконформістського мистецького товариства «Шлях», що розгорнуло активну діяльність у Львові на межі 1980-1990-х років. З'ясовано історико-політичні, соціокультурні та мистецькі передумови виникнення, діяльності та фактичного припинення існування товариства. Проаналізовано незаангажовану пережитками соцреалізму творчість «шляхівців», зокрема, постмодерністичну гру з формою, кольором, простором і часом. Виявлено, що новаторські творчі експерименти та пошуки митців суттєво вплинули на ідейно-концептуальні та художньо-стилістичні особливості тогочасного мистецтва Львова. Розглянуто громадську активність товариства та виявлено, що завдяки організації аукціонно-виставкової діяльності, підтримці митців-дисидентів, рекламно-агітаційній поліграфічній роботі «Шлях» здійснив каталізуючий вплив на формування нового культурно-мистецького простору.

Ключові слова: мистецьке товариство, культурно-мистецький простір, нон-конформізм, вісімдесятники.

Наприкінці 1980-х – початку 1990-х років в Україні відбуваються масштабні соціополітичні та ідеологічні перетворення – крах тоталітарних режимів і постання нової незалежної української державності. Зміни супроводжуються заснуванням дисидентами Українського культурологічного клубу в Києві (1987), виходом з підпілля Української греко-католицької церкви (1987), багатотисячними мітингами (влітку 1988) та підняттям синьо-жовтого прапора. Ак-

тивізується творче життя, проводяться масові культурно-мистецькі акції та фестивалі [1; 2].

Найбільш показовим на межі десятиліть стає тенденційне утворення мистецьких товариств як своєрідна реакція на утиски творчих індивідуальностей 1980-х років і форма протесту проти заідеологізованої та формалізованої радянської Спілки художників України. Виникнення товариств було також пов'язане з прагненнями окремих митців з активною громадянською позицією урізноманітнити художнє життя, збагатити його новими формами, налагодити культурно-мистецькі комунікації та наблизитися до світового контексту [2; 3].

Мистецьке товариство «Шлях» – яскравий зразок мистецьких угруповань, що з'явилися в Україні в окреслений період. Ініціатор заснування товариства та його ідейний натхненник Юрій Бойко, на той час завідувач відділу сучасного мистецтва Львівського музею українського мистецтва (ЛМУМ), у маніфесті «Шляху» зазначив: «Процес деморалізації набрав нових форм і видозмін, конформізм став більш витонченим, плагіат – не таким явним, як раніше. Оскільки Спілка художників майже зовсім втратила свій авторитет, то якось змінити ситуацію, що склалася, вона не в силі. Отож, здорові сили громадськості усвідомлюють, що весь тягар по оздоровленню культурного середовища лягає на їх плечі. Одним із необхідних елементів здорового культурного життя повинне стати створення незалежних творчих об'єднань, які могли б протиставити збанкрутілій Спілці художників чисте, не засмічене соцреалістичними дурницями, вільне від хворіб тоталітарного мистецтва, творче мислення. Першим таким об'єднанням у Львові стало мистецьке товариство «Шлях» [3, с. 2-3].

Отож, мистецьке об'єднання «Шлях» декларується як перше нон-конформістське мистецьке товариство, що виникло у Львові до проголошення української незалежності. Офіційно воно утворене 5 жовтня 1989 р. під егідою львівського відділення Фонду культури України [3]. Сам факт юридичної реєстрації товариства означав революцію в мисленні українського офіційного мистецтва. «Створення товариства було великим підпільним щастям – на рівні створення криївок ОУН УПА, але в мистецтві» – коментує член товариства Юрій Кох [4]. Товариство об'єднало молодих непересічних митців-вісімдесятників – художників, графіків, скульпторів, збирачів народного та професійного мистецтва. До това-

риства увійшли Микола Андрушук, Адріан Гелитович, Андрій та Петро Гуменюки, Ганна Друль, Володимир Кауфман, Юрій Кох, Михайло Красник, Микола Крицький, Галина Новоженець, Богдан Турецький, Ярослав Шимін. До членства у товаристві та участі у збірних «шляхівських» виставках долучались Олексій Коваленко-Сабалдир, Володимир Костирко, Олександр Кумановський, Богдан Мандяк, Єва Маркевич-Царук, Олесь Царук, Наталка Шимін, Степан Юзефів. Попри юридичну реєстрацію і чіткі статутні завдання, товариство мало неформальний характер – де-факто воно було спільнотою друзів-ровесників, знайомих зі студентського життя, що формували свій світогляд у безкінечних бесідах за філіжанкою кави в богемних «блукаючих кав'ярнях» [5].

Члени «Шляху» як мистецькі особистості кристалізувалися у середині 1980-х років під виразним впливом авторитетних мистецьких постатей Романа Безпалківа, Валерія Гнатенка, Карла Звіринського, Володимира Лободи, Івана Остафійчука. На період вступу в товариство художники були командою однодумців з уже сформованою спільною орієнтацією на національні, естетичні та етичні цінності, стійкою життєвою позицією та небайдужістю до змін, що відбувалися в Україні. Характерною ознакою та основною відмінністю «Шляху» від інших товариств була його наближеність і інтегрованість у музичні та літературні кола: «шляхівці» контактували зі старшими представниками творчої еліти: поетом Ігорем Калинцем, художниками Карлом Звіринським і Опанасом Заливахою, молодими літераторами Іваном Малковичем, Миколою Рябчуком, Юрієм Андруховичем, Віктором Небораком, Юрієм Виничуком, музикантом Віктором Морозовим, членами театру «Не журисть», естрадною групою «Мертвий півень».

Символічна назва товариства «Шлях» мала подвійне трактування: констатувала його місію – вести правильним шляхом львівське мистецьке середовище, а також підкреслювала, що учасники об'єднання були в пошуках своїх особистих творчих шляхів. «Шлях» бачив себе послідовником міжвоєнної Асоціації незалежних українських митців (АНУМ) та вважав своєю місією відновлення тяглості традиції українського мистецтва, офіційний розвиток якої було перервано у 1920-х роках [3; 6; 7]. Газета «Свобода» коментувала: «Це товариство об'єднує ідея розвитку і збереження мистецьких традицій для грядущих поколінь, традицій, розпочатих ще товариством АНУМ...» [8]. Відповідно, «Шлях» бачив своїм завдан-

ням боротьбу з «провінційністю, плагіатом, дилетантством, кар'єризмом в мистецтві» [3, с. 2]. Об'єднання планувало вести свою діяльність у двох напрямках – активізації громадсько-культурного життя та популяризації власних творів. Статутна діяльність передбачала організацію виставок членів об'єднання, а також виставок народного мистецтва та виставок, присвячених діячам української культури або пов'язаних з важливими подіями культурного життя; організацію виставок-продажів, аукціонів творів митців з перерахуванням отриманих коштів на рахунок Фонду культури або добродійні цілі; укладання та підготовку до друку каталогів, афіш, буклетів; налагодження та підтримку дружніх і творчих контактів з митцями з-за кордону [9].

Одним з основних напрямків діяльності «шляхівців» стала активна популяризація власної творчості. За роки своєї діяльності товариство організувало три групових виставки у Львові (Львівський музей українського мистецтва, 1989; Національний музей у Львові, 1990; Національний музей у Львові, 1992) та виставку в Києві «Шлях-Погляд» до Дня Злуки (Державний музей ім. Т.Г. Шевченка, 1991). Твори членів товариства експонувалися в Івано-Франківську (Міжнародні Бієнале «Імпреза '89, '91, '93»), Луцьку (замок Любарта в рамках фестивалю «Оберіг», 1990), у Львові (Львівська картинна галерея в рамках Тижня української культури, 1993) та Харкові (1994). Серед закордонних експозицій – виставка графіки та фотографії у виставковому залі Інституту філології при Ягеллонському університеті та галереї «Нора» (організатор - Український науковий гурт студентів Ягеллонського університету, Краків, 1991); виставка в рамках Тижня української культури у виставковому залі Люблінського католицького університету та «Галереї «НН» (організатори – студенти Люблінського католицького університету, Спілка українців Польщі та Фондація ім. С. Баторія, Люблін, 1991) [10]. Ще однією етапною подією була виставка творів товариства «Шлях» в Українському інституті Америки (Нью-Йорк, 1992), організована мистецькою групою «Яра» (керівник – Вірлана Ткач) [11]. Виставки «Шляху» завжди супроводжувалися активною реакцією преси – і української, і закордонної [6-8; 10-20].

Товариство розгорнуло активну діяльність у сфері всебічної популяризації надбань української культури. Відродженню втраченого взаємодіяння художників з меценатами був присвячений Перший мистецький аукціон (Львівська картинна галерея, 27

листопада 1988 р.) під егідою Львівського відділення Українського фонду культури. Серед представлених лотів були рідкісні твори живопису, графіки й кераміки з приватних колекцій, у т.ч. роботи Миколи Глушенка та Олени Кульчицької. «Шляхівці» виступили ініціаторами та організаторами аукціону, видали до нього каталог, а також надали для участі свої твори. Аукціон мав широкий розголос серед громадськості та значний комерційний успіх [1, с. 118; 16].

Силами та коштом «Шляху» організовано першу, після багатолітнього замовчування, персональну виставку видатного українського митця-дисидента з Івано-Франківська Опанаса Заливахи (Львівський музей етнографії та художнього промислу, 1988). Виставка стала першою віхою у поверненні творчості самобутнього митця українській культурі та змусила багатьох задуматися над правомірністю офіційної лінії розвитку й основними критеріями оцінки українського мистецтва ХХ ст. На виставці було репрезентовано 43 роботи О. Заливахи в техніках олійного живопису, різьби по дереву та кераміки. Товариство також видало каталог творів художника та клопотало перед Комітетом із вручення Державної премії ім. Т.Г. Шевченка щодо присудження О. Заливасі Державної премії [1, с. 119; 3]. Не менш активну участь товариство брало в популяризації творчості художників Людмили і Володимира Лободів, що в кінці 1980-х років переїхали у Львів зі Сходу України. «Шлях» виступив співорганізатором виставки під назвою «Архітектор Іван Левинський (1851-1919)» до Міжнародного дня охорони пам'яток історії та культури (Львівський музей українського мистецтва, 1989), а також підготував виставку українського гончарного начиння, на якій було понад 250 експонатів, у т.ч. експонати з приватних колекцій.

Віховою подією стала приурочена до злуки УНР і ЗУНР спільна паралельна виставка львівського мистецького товариства «Шлях» (музей ім. Т. Шевченка, Київ) та київського мистецького товариства «Погляд» (Національний музей у Львові). Акція тривала протягом січня-лютого 1991 р. під егідою Товариства української мови ім. Т.Г. Шевченка (Львів) та Народного руху України (Київ). Мета заходу виходила за межі звичайного експонування мистецьких творів: суть полягала в демонструванні духовно-творчого єднання митців Львова й Києва, їх спільних національних витоків і культурного коріння. Концепцією акції стало утворення того самого «ланцюга», який об'єднав митців-українців від Сходу до За-

ходу, у мистецькому сенсі [21]. Газета «Ратуша» повідомляла: «Львівські та київські митці один одного навпомацки шукали в темряві з двох берегів Збруча, але, знайшовши одне одного, довели даною акцією, що нема двох мистецтв України, так як немає двох Україн» [18, с. 6].

Розуміючи цінність рекламно-інформаційної поліграфії як засобу промоції, «Шлях» розгорнув активну поліграфічну діяльність. Художники «Шляху», зокрема, Ю. Кох, П. і В. Кауфман, створювали рекламну продукцію для літературного об'єднання «Бу-Ба-Бу», естрадного театру «Не журись» і Львівського молодіжного театру-студії ім.Л. Курбаса. Збереглася рекламна продукція і до окремих подій культурного життя, таких як молодіжні симпозиуми та фестивалі «Імпрези '89, '91», «Ретро», Фестиваль української авторської пісні та співаної поезії «Оберіг – 89» (Луцьк, 1989), «Вивих» (Львів, 1990), «Українська Молодь Христові» (Львів, стадіон «Україна», 1990), фестивалі української культури в Польщі, Фестиваль успіхів і виступи українського танцювального ансамблю «Веселка» тощо. Слід також згадати рекламну поліграфію до масштабної акції - поезоопери «Крайслер Імперіал» (Львівський оперний театр, 1992). «Шляхівці» оформляли перший номер унікального в Україні часопису «Кекс», окремі випуски науково-популярного та літературно-мистецького культурологічного альманаху «Євшан-зілля», титульні сторінки періодичного видання Союзу Українок у Америці «Наше життя» (США); а також запрошення на літературні вечори поета-дисидента Ігоря Калинця, Івана Малковича, Петра Мідянки, Володимира Олейка, Віктора Неборака, Юрія Андруховича та інших.

«Шляхівці» співпрацювали з підпільною патріотичною групою «Євшан» (організатори - Ігор та Ірина Калинці), у рамках якої робили експедиційні поїздки Львівщиною з метою дослідження стану національних культурно-історичних пам'яток, а зібрані матеріали публікували в альманасі «Євшан-Зілля». Члени «Шляху» видавали тисячними тиражами самвидавом листівки, відкритки, присвяти, запрошення та пам'ятки, присвячені визначним датам у історії України та видатним діячам української культури. В архівах товариства збереглися листівки до свята Соборності України, Експедиції Українського війська «Забуті могили '1990», присвячені Українським Січовим Стрільцям і діячам українського мистецтва, зокрема, до вечора пам'яті художників Павла Ковжуна та Яківа Гніздовсько-

го, поета Григорія Чубая, уродин актора Богдана Коха тощо.

Прикметною рисою діяльності товариства було налагодження контактів з культурно-мистецькими діячами з різних куточків України та закордону, що підтверджує листування організатора «Шляху» Юрія Бойка з представниками Українського вільного університету, Українського музею в Нью-Йорку (США), Музею Андрія Варгола в Меджилабірцях (Чехословаччина), Канадсько-української мистецької фундації в Торонто (Канада) та Наукового українознавчого кола студентів Ягеллонського університету в Кракові (Польща). 1990 на семінарі в Канадському інституті українських студій при Альбертському Університеті (Канада) прозвучала доповідь Юрія Бойка на тему «Сучасне мистецтво Західної України». Того ж року він презентував слайди художніх творів членів товариства «Шлях» у Пластовому домі в Торонто (Канада).

Творчість «шляхівців» – правдивий каталізатор творчих пошуків митців початку 1990-х років. «Шляхівці» були серед тих, хто на зламі десятиліть впливав на формування нової світоглядної платформи українського мистецтва, на звільнення його від догм, стереотипів і конформізму попередніх періодів. Нижче – кілька слів про творчий метод митців – членів товариства.

Виняткова та знакова скульптурно-керамічна пластика Миколи Андрущука та Ганни Друль. М. Андрушук – експериментатор у сфері формотворчості, роботам якого притаманні тяжіння до узагальнення, обтічності, плинності форми (серія «Портрети нації», 1989). Г. Друль надає своїй пластиці філософського змісту та символічного звучання. Багатофігурні композиції мисткині мають соціальне забарвлення («Нас тут триста як скло...», 1987).

Брати Гуменюки – «майстер Андрій» та «майстер Петро» – на перших порах звертаються до першоджерел традиційного національного мистецтва, насамперед, до народного примітиву [1, с. 130]. Віктор Неборак вбачає в їхній творчості «неоселянськість» і «постетнографізм». У наступних роках їхня спільна платформа розходиться на дві зовсім різні: Андрій сприймає світ через гру кольорів і об'ємів («Останній день осені», 2004), Петро заглиблюється у філософію, свідомо спрощуючи форми та кольори («Куди йдеш?», 2000) [12, с. 11].

Екзистенціальні питання висвітлюють в творах Микола Крицький та Ярослав Шимін. М. Крицький заангажований проблемами людини в цьому складному світі, йому притаманні «метафоричні

перевтілення буденних предметів» («Зустріч», 1998). Основа творчого методу Я. Шиміна також соціальна: він – поет буднів та побуту звичайної людини («Лотерея-спринт!», 1989) [14, с. 3; 19]. Людина, а зокрема її тіло, представляє творчі інтереси Володимира Костирка: його містичним оголеним постатям притаманні типові риси постмодерну («Клеопатра», 1994).

Новації в кольорі властиві живопису Галини Новоженець, Михайла Красника та Адріана Гелитовича. Найбільш революційна в цьому сенсі – Г. Новоженець: «це – кольористичний кайф» [12, с. 11]. Її мистецтво можна назвати колористичним символізмом: узагальнені постаті – носії кольору, вписані у відповідний колористичний контекст; конкретна емоція перевтілюється в «чисту субстанцію» кольору («Місто», 1989). На геометричних сполученнях простих форм і локального кольору побудовані «динамічні кольорові плями» М. Красника («Без назви», 1991) [14, с. 3]. А. Гелитович розвиває колористичні традиції постімпресіонізму: колір надає його творам особливого емоційного звучання («Собор взимку», 1985).

Більшість митців працює в тривимірному живописному просторі. Зведення простору до двовиміру прослідковуються у творах Галини Новоженець, Михайла Красника та Юрія Коха. Г. Новоженець звертається до естетики неовізантизму. М. Красник презентує свої безпредметні твори, де абстракція зіткана з інтуїції та свободи («Без назви», 1989). Містик і фантаст Ю. Кох створює у картинах метафізичний простір, наповнений будинками-символами, де мешкають реальні й вигадані львів'яни («Будинок-танк», 1989).

Володиміру Кауфману властива постмодерністична гра з простором, часом і соціумом. Винесення художнього твору у відкритий простір спостерігаємо в мистецькій акції «Schwarzhaus» («Чорний будинок»), де митець разом іншими організаторами фестивалю «Вивих» малює начорно і заповнює поетичними текстами фасад спаленого кінотеатру на пл. А. Міцкевича у Львові [6, с. 14]. Сучасникам запам'яталась мистецька акція В.Кауфмана «Незбагненна руйнація» (1993), експонована у виставковому залі християнського храму, картини до якої попередньо використовувалися як покриття для трапезного столу, а образну основу творів становили «риби, кури та рибо-кури» [13].

Синтезом образотворчого мистецтва та драматургії стала активна співпраця членів «Шляху» з львівським молодіжним театром-студією ім.Л.Курбаса (головний режисер – Володимир Ку-

чинський). Брати Гуменюки, В. Кауфман та М. Андрущук виконали сценографію до вистав «Сніг у Флоренції», «Благодарний Еродій» та «Наркіс». Містично-сакральний простір у сценографії «Снігу у Флоренції» був впорядкований «садом нетанучих скульптур» М. Андрущука [22].

Підсумовуючи, зазначимо, що твори «шляхівців» об'єднує нон-конформізм, знаковість, символічність, метафоричність, гра з формою, кольором, простором і часом. «Шляхівці» створили композиції, які не залишають глядачів байдужими, викликають зацікавлення, контраверсійні судження теоретиків і критиків мистецтва. Твори членів товариства експонувалися на багатьох престижних виставках в Україні та за її межами, зберігаються в численних музеях, галереях, приватних збірках. Прикметно, що всі члени «Шляху» залишилися у мистецькому житті та знайшли своє місце в сучасному українському мистецтві.

Мистецьке товариство «Шлях» знято з реєстрації не було. Але фактично група перестала існувати як явище в середині 1990-х рр., оскільки виконала своє соціокультурне завдання, і кожен учасник пішов своїм визначеним шляхом. Сьогодні, з ретроспективи часу, можемо сказати, що товариство, об'єднане близьким світоглядом та ідеями нонконформізму, зробило вагомий внесок у мистецьке життя Львова та зіграло значну роль у формуванні культурно-мистецького середовища України 1980-1990-х.

1. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття / О. Голубець. – Львів, 2001. – 176с. : іл.
2. Кривач Д., Овсійчук В., Черепанова С. Українське мистецтво: навч. посібник: у 3-х ч. / Передмова В. Скотного. – Ч.3. – Львів : Світ, 2005. – 268 с. : 80 іл.
3. Шлях: Каталог // авт. і упор. Ю.Бойко. – Львів : Компанія «Гердан», 1989. – 8 с. : іл.
4. Інтерв'ю Гаврилів Ганни з членом мистецького товариства «Шлях» художником Юрієм Кохом. Рукопис. – Львів, 05.02.2009. – 3 с.
5. Неборак В. Повернення в Леополіс / В. Неборак. – Львів: Класика, 1998. – 136 с.
6. Бойко Ю. Народження нового мистецького об'єднання товариства «Шлях» / Ю. Бойко // Наше життя: Щомісячник Української Національної Асоціації Українок Америки. – Нью-Йорк, 1990. – IV.1990. –

- С. 12-15.
7. Голова мистецького товариства «Шлях» Юрій Бойко... // Ратуша. – Львів, 1991. – 12-13.V.1991. – С. 6.
 8. Боднар В. Виставка митців зі Львова / В. Боднар // Свобода, – К., 1991. – 26.III.1991. – С. 4; Бойко Ю. На роздоріжжі, або деякі думки про сучасне мистецтво в Україні // Сучасність – література, наука, мистецтво, сучасне життя. Щомісячний часопис незалежної української думки. – К., 1996. – 09.IX.1996. – С. 150-158.
 9. Статут молодіжного мистецького об'єднання «Шлях, затверджений рішенням загальних зборів молодіжного мистецького об'єднання «Шлях» (протокол №1 від 15.09.1988р.), погоджений Головою правління Львівського обласного відділення Українського фонду культури Е.П.Миськом та директором Львівського музею українського мистецтва А.Я.Новаківським 05.10.1988р. Приватна власність Ю. Бойка. – Львів, 1988. – 11 с.
 10. Linkowski G. «Domowy» obszar sztuki // Magazyn Lubelski: gazeta domowa. – Lublin, 1991. – № 50 (85). – P. 7.
 11. Tershakovec T. Yara Arts Group brings East and West together // The Ukrainian Weekly. – NY, 1992. – 07.VI.1992. – P. 11.
 12. Неборак В. Хроніка одного серпневого дня. Спроба рецензії Юркові і Ользі // Пост-Поступ. – Львів, 1992. – №34 (48). – С. 11.
 13. Петренко Л. Конгрес і конгресакції // Пост-Поступ. – Львів, 1993. – №32. – С. 12.
 14. Таран Л. Львів'яни гастролюють // Ленінська молодь. – Львів, 1988. – 21.V.1988. – С. 3.
 15. Українська графіка у Кракові // «Свобода»: Український щоденник. – Джерсі Сіті і Нью-Йорк, 1991. – 28.III.1991 – С. 1.
 16. Хронікерська група Ісака Яреми (Кох Ю.). Є ще порохно в порохівницях! Навколо весняного ювілею галицької богеми // Пост-Поступ. – Львів, 1993. – №11 (74). – С. 15.
 17. Чорна М. «М» в квадраті інформує: про виставку об'єднання «Шлях» // Ратуша. – Львів, 1992. – 30.VII.1992. – С. 6.
 18. Чорна М., Руда М. «М» в квадраті інформує // Ратуша. – Львів, 1991. – 04.II.1991 р. – С. 6.
 19. Чуйко Т. Небайдужий «Шлях» // Вечірній Київ. – К., 1991. – 08.II.1991. – С. 8; Шлях-Погляд: Виставка творів: Каталог. – Київ-Львів : Книжкова фабрика «Жовтень», 1991. – 2 брош.
 20. Војко J. Szlach // Kresy. – Krakow, 1992. – №9-10. – P. 188-189.
 21. Бойко Ю. Порожнечу заповняють заробітчани // Ленінська молодь. –

- К., 1987. – 10.XI.1987. – С. 8.
22. Сліпченко К. «Сад нетанучих скульптур» Миколи Андрущука // Пост-Поступ. – Львів, 2001. - №77 (735). – С. 16.
 23. Імпреза-93 // Пост-Поступ. – Львів, 1993. – №45. – С. 13.; Інтерв'ю Гаврилів Ганни з львівським мистецтвознавцем Романом Яцівим. Рукопис. – Львів, 16.12.2008. – 3 с.
 24. Нога О., Яців Р. Мистецькі товариства, об'єднання, угруповання, спілки Львова (1860-1998): Матеріали до довідника. – Львів : Українські технології, 1998. – 8 с.
 25. Опанас Заливаха. Малярство, різьблення, кераміка : Каталог виставки / упор. Ю. Бойко. – Львів, 1988. – 8 с.
 26. Перший аукціон мистецьких творів (живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво) 27 листопада 1988 року: Каталог // Львівське відділення фонду культури України. – Львів, 1988. – 8 с.
 27. Склярєнко Г. Тенденції мистецтва другої половини 1980-1990-х років у контексті української культури // Мистецтвознавство України: зб. наук. пр. / Редкол. : А.Чебикін (голова) та ін. – К. : Спалах, 2000. – Вип. 1. – 1999. – С. 127-136.
 28. У Луцьку – «Оберіг» // Літературна Україна. – К., 1990. – 28.VI.1990 – С. 23-24.
 29. Юлій Термінатор (Кох Ю.). Шляхи «Шляху»: 1989-1992, або спроба есеїстичної препарації // Ратуша. – Львів, 1992. – 22.VIII.1992. – С. 6.
 30. Яців Р.М. Українське мистецтво ХХ століття: ідеї, явища, персоналії / Ін-т народознавства НАН України – Львів, 2006. – 500 с.
 31. Щодо виставки «Маска» // Мистецьке об'єднання «Дзига»: Арт-події. Ексклюзивні матеріали. – Львів, 2005. – <http://www.ii.lviv.ua/dzyga.com.ua/2005/gallery/maska.html>.

ANNOTATION

Anna Havryliv. Art Society «Path» as a catalyst for cultural processes Lviv 1980 – 1990's. This paper conducts a comprehensive study and analysis of the first post-Soviet non-conformist Artistic Union «Shlyakh», that launched its activities in Ukraine on the verge of 1980-1990's. The author found historical-political, socio-cultural and artistic preconditions of uprising, functioning and actual demise of the fellowship. There has been made analyzes of artists-members' creativity, free of remnants of socialist realism, in particular, their post-modernist play with form, color, space and time. The paper revealed that innovative experiments and creative searchings of «Shlyakh» members significantly influenced the ideological-conceptual and artistic-stylistic

features of contemporary Lviv art. We considered also social activities of the Union and found out that organization of auctions and exhibitions, support of dissident artists, advertising and poligraphic work, conducted by «Shlyakh», carried catalytic effect on the formation of a new cultural and artistic environment.

Keywords: artistic union, cultural and artistic environment, non-conformism, «visimdesyatnyky».

АННОТАЦИЯ

Анна Гаврылив. Художественное общество «Шлях» как катализатор культурных процессов Львова 1980 – 1990-х гг. В данной статье проведено комплексное исследование и анализ деятельности первого постсоветского нон-конформистского художественного общества «Шлях», что развернуло активную деятельность во Львове на грани 1980-1990-х годов. Выяснено историко-политические, социокультурные и художественные предпосылки возникновения, деятельности и фактического прекращения существования общества. Проанализированы незаангажированное пережитками соцреализма творчество «шляховцов», в частности, пост-модернистскую игру с формой, цветом, пространством и временем. Выявлено, что новаторские творческие эксперименты и поиски художников существенно повлияли на идейно-концептуальные и художественно-стилистические особенности тогдашнего искусства Львова. Рассмотрено общественную активность общества и выявлено, что благодаря организации аукционно-выставочной деятельности, поддержке художников-диссидентов, рекламно-агитационной полиграфической работе, «Шлях» совершил катализирующее влияние на формирование нового культурно-художественного пространства.

Ключевые слова: художественное общество, культурно-художественное пространство, нон-конформизм, восьмидесятники.